

purpose, mission and objectives of specialists' training and retraining is provided, the ways of its implementation are determined, and the resources available for this in Rivne In-Service Teacher Training Institute are detailed. The options for strategic institutional development of postgraduate pedagogic education establishment and the predictions of innovative development of such institutions on the basis of strategic management are outlined. All this should affect the methodological foundations renovation of individual lifelong professional development and will assist in further formation of a separate branch of science – adult education.

Key words: *strategic objectives of postgraduate education, postgraduate education paradigm shift, a new strategy for postgraduate education, Rivne In-Service Teacher Training Institute strategy formation, options for strategic institutional development of postgraduate pedagogical education establishment.*

Bibliography

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu»: vid 01.07.2014 №1556-VII // Holos Ukrainy. – 2014. – 6 serp. (№ 148). – S. 9-19.

2. Natsionalna stratehiia rozvytku Ukrainy na period do 2021 roku; skhvaleno Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 25.06.2013 №344/2013 // Shkl. b-ka plus: nauk.-metod. chasop. – 2013. – Lystopad (№ 21-22). – S. 11-26.

3. Osvita protiahom zhyttia: svitovyi dosvid i ukrainska praktyka: analitychna zapyska [Elektronnyi resurs]. – Rezyhm dostupu: 22.11.2014 <<http://www.niss.gov.ua/articles/252/vilnyi>>. – Nazva z ekrana.

4. Proekt Kontseptsii rozvytku osvity Ukrainy na period 2015-2025 rokiv [Elektronnyi resurs]. – Rezyhm dostupu: 22.09.2014 <http://www.mon.gov.ua/ua/messages/39066-mon-proponue-na-gromadske-obgovorennya-proekt-kontseptsiyi-rozvytku-osviti-ukrayini-na-period-20152025-rokiv_vilnyi>. – Zagol. z ekrana. – Mova ukr.

5. Halych O.A. Poniattia pro formalnu i neformalnu osvitu / O.A. Halych // Silskohospodarske doradnytstvo: navch. posib. [Elektronnyi resurs]. – Rezyhm dostupu: 23.08.2014 <http://www.ebooktime.net/book_221_glava_115_8.1>. – Zagol. z ekrana. – Mova ukr.

6. Ratushniak O.H. Menedzhment organizatsii i administruvannia: navch. posib. / O.H. Ratushniak, M.I. Nebava. – Vinnytsia, 2012. - Ch. 1. – 104 s.

7. Sytnyk O.I. Neperervna pedahohichna osvita u konteksti navchannia vprodovzh zhyttia u Velykobrytanii / O.I. Sytnyk [Elektronnyi resurs]. – Rezyhm dostupu: 23.08.2014 <<http://www.psyh.kiev.ua/>>. – Zagol. z ekrana. – Mova ukr.

УДК: 378.937:792.07

Мозговий Віктор Леонідович – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант відділу теорії та історії педагогічної майстерності Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
E-mail: viktorya-72@mail.ru

РЕЖИСУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЇ: ЕТАПИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

У публікації обґрунтовано план та етапи реалізації експериментальної роботи, пов'язаної із дослідженням проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії. Наведено характеристики підготовчо-організаційного та констатувального етапів педагогічного експерименту. Деталізовано основні завдання зазначених етапів та їх

результативність у контексті експериментальної перевірки досліджуваного педагогічного феномена.

Ключові слова: *режисура педагогічної дії, педагогічний експеримент, підготовка майбутніх учителів.*

Процес формування нового педагогічного знання безперечно передбачає відповідну роботу щодо експериментальної перевірки запропонованої інновації. Досліджуваний нами феномен режисури педагогічної дії у своїй сутності представляє складну систему теоретичних і методичних положень, які можуть бути запровадженні у процес професійної підготовки майбутніх учителів. Однак, реалізації вказаного плану повинна передувати відповідна експериментальна робота, що перевірить доцільність та значущість запропонованої інновації для педагогічної практики.

Вищезазначена позиція мотивувала нас до детальної розробки етапів педагогічного експерименту, що стосуються дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії. Враховуючи об'ємність нового наукового знання, спочатку зосередимо увагу на двох етапах педагогічного експерименту: підготовчо-організаційному та констатувальному.

Аналіз останніх досліджень. Процес обґрунтування та розробки педагогічного експерименту має свою відповідну історію, що тісно пов'язана з розвитком дидактики як науки. Деталізацію етапів педагогічного експерименту можна простежити у роботах Ю. А. Бабанського, П. М. Воловика, С. У. Гончаренка, В. П. Давидова, В. І. Загвязинського, В. В. Краєвського, Н. В. Кузьміної, С. О. Сисоєвої та ін.

Щодо планування та реалізації педагогічного експерименту у контексті мистецько-педагогічної освіти слід звернути увагу на роботи В. Ф. Орлова, О. М. Отич, Г. М. Падалки, О. П. Рудницької та ін. Також слід звернути увагу на дослідження В. Ц. Абрамяна, О. С. Булатової, Л. Г. Дубини, Л. А. Калініної, О. А. Комаровської, О. І. Кондрицької, Л. І. Лимаренко, С. О. Соломахи, С. О. Швидкої, в яких експериментальній перевірці підлягало використання основ театрального мистецтва у професійній підготовці майбутніх учителів.

Поряд із цим слід зазначити, що експериментальній перевірці висхідних положень підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії до сьогодні уваги не приділялось.

Метою статті є обґрунтування підготовчо-організаційного та констатувального етапів педагогічного експерименту, пов'язаного з дослідженням проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії.

Виклад основного матеріалу. Завершальною стадією дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії стало теоретичне доведення та практична перевірка гіпотези дослідження у межах експериментальної роботи. Вирішення

поставленого завдання стало можливим за умови організації та проведення педагогічного експерименту.

Аналізуючи наукові позиції вітчизняних і зарубіжних педагогів, нашу увагу привернуло визначення педагогічного експерименту, запропоноване С. У. Гончаренком. Обґрунтовуючи сутність педагогічних досліджень у методологічних порадах молодим науковцям, автор наголошує на тому, що «...найбільш правильно під педагогічним експериментом розуміти: спеціальне внесення в педагогічний процес принципово важливих змін відповідно до завдання дослідження й гіпотези; таку організацію педагогічного процесу, яка б давала можливість бачити зв'язки між досліджуваними явищами без порушень його цілісності; глибокий якісний аналіз і якомога точніше кількісне вимірювання як внесених у педагогічний процес змін, так і результатів усього процесу» [1, с. 175].

З метою реалізації повноцінного педагогічного експерименту в контексті дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії нами було прийнято рішення про реалізацію трьох основних етапів – підготовчо-організаційного, констатувального та формульовального із відповідним детальним плануванням кожного. На кожному з етапів вирішувалися конкретні завдання, застосовувалися певні методи дослідження, які сприяли науковому пошуку у визначеній темі дисертаційної роботи. Розглянемо плани реалізації перших двох етапів відповідно до проблеми дослідження.

На першому – підготовчо-організаційному – етапі дослідження було проведено роботу з теоретичного осмислення проблеми та вибору методів дослідження. Використання науково-педагогічних методів у програмі дослідження передбачало: аналіз теорії і практики підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії, теоретичного обґрунтування структури і змісту феномену режисури педагогічної дії, визначення методологічних підходів щодо введення досліджуваного явища у процес професійної підготовки майбутніх учителів, розробки та експериментальної перевірки методики підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії. Для вирішення поставлених завдань, перевірки гіпотези використано загальнонаукові методи:

Теоретичні методи: контент-аналіз психологічної, педагогічної, галузевої (театральної) літератури з досліджуваної теми; дослідження структури навчальних планів на основі методу графів; аналіз сучасного стану проблеми, що досліджується у психолого-педагогічній, мистецько-театральній теорії, обґрунтування методології і теоретичних засад підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії; розробка методики підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії; аналіз позитивних факторів, що впливатимуть на рівень професійних компетенцій від запровадження у практику підготовки майбутніх учителів основ режисури педагогічної дії.

Емпіричні методи: спостереження за майбутніми вчителями;

самооцінка майбутніх учителів підготовленості до педагогічної дії; анкетування студентів і викладачів з метою виявлення ставлення до досліджуваного явища та проблем, пов'язаних із запровадженням його у навчально-виховний процес ВНЗ III-IV рівнів акредитації; констатувальний і формувальний експерименти, застосовані для здійснення аналізу проблеми у практичній діяльності вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку педагогічних кадрів та відповідної діяльності професорсько-викладацького складу ВНЗ, педагогічних ліцеїв, коледжів; обґрунтування актуальності обраної теми, гіпотези дослідження та експериментальної перевірки ефективності методики підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії в умовах ступеневої педагогічної освіти.

Основним завданням підготовчо-організаційного етапу було встановлення спільних елементів проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії у досвіді роботи як профільних (педагогічних), так і класичних ВНЗ, виявлення елементів нового, раціонального в організації практичної підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії. Зазначений етап став джерелом накопичення інформації, обґрунтував мету педагогічного пошуку і дав можливість розробити план-проспект педагогічного дослідження.

Реалізація констатувального етапу безпосередньо передбачала проведення діагностичного (констатувального) експерименту. Характеризуючи вказаний вид експерименту, С. О. Сисоєва зазначає, що «...проводиться він з метою виявлення поточного (загального) стану навчально-виховного процесу або певного педагогічного явища та його структурних елементів, які були визначені до експерименту і не змінювались» [2, с. 65].

Враховання вказаної наукової позиції мотивувало нас до дослідження реального навчально-виховного процесу у вітчизняних ВНЗ III-IV рівнів акредитації, де здійснюється підготовка майбутніх учителів, і в навчальних планах із професійної і практичної підготовки яких є такі дисципліни, як: педагогічна майстерність, акторська і режисерська майстерність, основи театрального мистецтва, риторика. Розробляючи тему підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії, нас у першу чергу цікавили питання доцільності використання досліджуваного феномену у практичній діяльності фахівців педагогічного профілю та встановлення рівня обізнаності студентів із театральними прийомами у педагогічній дії, проблем, що виникають у майбутніх учителів із опануванням акторсько-режисерськими навичками.

Визначені питання спонукали до відповідного відпрацювання певних завдань констатувального експерименту, а саме: 1) визначення ВНЗ, у навчальних планах яких є відповідні дисципліни, що відповідають тематиці дослідження; 2) розробка діагностичного інструментарію дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії; 3) проведення констатувального експерименту з

досліджуваної теми.

З метою реалізації першого завдання констатувального експерименту нами було проаналізовано освітню діяльність вітчизняних ВНЗ III-IV рівнів акредитації і визначено ті навчальні заклади, у яких є певний досвід і напрацювання у реалізації подібної тематики. А відтак, до числа навчальних закладів, що були задіяні у констатувальному експерименті, увійшли: Херсонський державний університет (м. Херсон), Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини (м. Умань), Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне), Одеський національний університет ім. І. І. Мечнікова (м. Одеса) та Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ).

Щодо реалізації другого завдання констатувального експерименту, зазначимо, що нами було підготовлено авторські анкети, а також використано раніше розроблені опитувальники, що стосуються проблеми дослідження, а саме: «Анкета дослідження майбутніми вчителями функціональної сутності режисури педагогічної дії» (розробка автора); «Анкета дослідження проблем підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії» (розробка автора); «Бланк оцінки акторських і режисерських умінь» (І. М. Богданова).

Третє завдання констатувального етапу реалізовувалося таким чином, що дослідження не були виокремлені з усієї системи навчально-виховного процесу пілотних установ. Це дало можливість досліджувати процес підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії на теоретичному та практичному рівнях у звичних для студентів умовах – природних. Усього в констатувальному експерименті взяло участь 738 особи, серед яких: 668 – студенти вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації; 70 – науково-педагогічні працівники профільних кафедр, що займаються підготовкою майбутніх учителів.

Аналіз змісту педагогічної документації (навчальних планів, програм, методичного забезпечення предметів, освітньо-кваліфікаційних характеристик) та результатів діяльності майбутніх учителів (залікові модульні контрольні роботи, атестаційні відомості, матеріали навчально-виробничих практик, екзаменаційна документація) та зустрічі з викладачами (анкетування викладачів) дали змогу зробити висновки, що проблеми дослідження є актуальним і водночас недостатньо теоретично та методично розроблені у контексті професійної підготовки майбутніх учителів.

Висновок. Узагальнюючи проведену роботу щодо планування етапів педагогічного експерименту, пов'язаного з дослідженням проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури, можемо зробити такі висновки, а саме:

1. Деталізація етапів педагогічного експерименту дозволила ґрунтовно та послідовно реалізувати програму дослідження.

2. Функціональність кожного з реалізованих етапів забезпечила

науковий пошук відповідними результатами теоретичного та практичного характеру.

3. Результати підготовчо-організаційного та констатувального етапів педагогічного експерименту сформувавши логіко-послідовний рух наукового пізнання проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії.

Перспективи подальших досліджень ми пов'язуємо із реалізацією формульованого етапу педагогічного експерименту пов'язаного з дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів до режисури педагогічної дії.

Література

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. – К.; Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. – 278 с.

2. Сисоєва С.О. Педагогічний експеримент у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: [навч.-метод. посіб] / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук. – Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. – 460 с.

***Mozgovoy Victor** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Doctoral Candidate of the Theory and History of Pedagogical Skills Department of the Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAPS of Ukraine.*

E-mail: viktoriya-72@mail.ru

PEDAGOGICAL ACTION DIRECTION: STAGES OF THE PEDAGOGICAL EXPERIMENT

Summary. *The formation of new pedagogical knowledge process stipulates appropriate work referring to the experimental check of the suggested innovation. The phenomenon of the pedagogical action direction being researched in its essence represents a complex system of theoretical and methodical point which may be implemented into the process of the professional preparation of future teachers. However, the appropriate experimental work has to forerun the implementation of the abovementioned plan which will check the expediency and importance of the suggested innovation for pedagogical practice. The abovementioned position motivated us to a detailed development of the stages of the pedagogical experiment referring to the investigation of the problem of the future teachers' preparation to the pedagogical action direction. Taking into account the size of the new scientific knowledge we paid particular attention to the two stages of the pedagogical experiment: preparatory-organizational and stated.*

In this publication the plan and stages of the implementation of the experimental work connected to the investigation of the problem of the future teachers' preparation for the pedagogical action direction are grounded. The characteristic of the preparatory-organizational and stated stages of the pedagogical experiment is given. Basic tasks of abovementioned stages and their effectiveness are detailed in the context of the experimental check of the

experiment being researched. The results of the carried out work concerning the planning of stages of the pedagogical experiment connected to the preparation of future teachers for the pedagogical action direction allowed to make the following conclusions: the suggested detailing of the stages of the pedagogical experiment allowed to implement the programme of research substantially and consecutively; functionality of each of the implemented stages provided the scientific research with the appropriate results of theoretical and practical manner; the results of the preparatory-organizational and stated stages of the pedagogical experiment formed logical- successive movement of the scientific cognition of the problem of future teachers' preparation for the pedagogical action direction.

Key words: *the preparation of future teachers, pedagogical experiment, pedagogical action direction.*

Bibliography

1. Goncharenko S.U. Pedagogichni doslidzhennja: metodologichni poradi molodim naukovcjam / Semen Ustimovich Goncharenko. – K.; Vinnicja: DOV «Vinnicja», 2008. – 278 s.
2. Sisoeva S.O. Pedagogichnij eksperiment u naukovih doslidzhennyah neperervnoyi profesijnoyi osviti: [navch.-metod. posib] / S.O. Sisoeva, T.E. Kristopchuk. – Lutsk: VAT «Volinska oblasna drukarnya», 2009. – 460 s.

УДК 374.013.83

Ружицький Валерій Андрійович - кандидат педагогічних наук, в.о. директора Комунального вищого навчального закладу Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж»

E-mail: valruzh@ukr.net

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті розглядаються психолого-педагогічні умови розвитку професійних умінь майбутніх учителів, питання самоосвіти, практичної діяльності майбутніх фахівців, використання інтерактивних технологій, варіативних та різнорівневих робочих програм у процесі професійного розвитку студентів педагогічних коледжів.

Ключові слова: *психолого-педагогічні умови, професійні уміння, майбутній учитель, інтеактивні технології.*

Реформування сучасної системи освіти та системи професійних кваліфікацій ставить перед педагогічними навчальними закладами особливі завдання підготовки майбутніх учителів, які визначаються потребою часу і суспільства. Сучасні педагогічні інновації в системі професійної підготовки майбутніх учителів визначають пріоритетні напрями розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах євроінтеграційних процесів України та сприяють розвитку стратегічних напрямів життєконструювання молоді, формування конкурентноздатності